

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:1746

av Jörgen Andersson (M)

Räntor och hushållens ekonomi

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilken effekt en sänkning av taknivån på 100 000 kronor i ränteavdrag med 30 procents subsidie skulle få för hushållen och för samhällsekonomin och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilken effekt en sänkning av subside med 21 procent därutöver kan få för hushållen och samhällsekonomin och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Penningpolitiken anses under många år ha hämmats av ett överdrivet fokus på finansiell stabilitet, vilket under senaste året helt vänt till fullt fokus på en extremt expansiv penningpolitik. Fortsatt gäller dock enligt många bedömare, inte minst Riksbanken själv, att hushållens skuldsättning kan leda till/kan vara en indikator på obalans i det finansiella systemet. Detta i sig har ansetts påverkat penningpolitiken och hävdas vara orsak till att räntenivån under flera år varit på för hög nivå för att nå inflationsmålet, vilket i sin tur riskerar Riksbankens trovärdighet. Dilemmat har i så fall varit att de penningpolitiska stimulanserna hämmats av en oro för accelererande skuldsättning hos hushållen, samtidigt som inflationsmålet inte nås. Samtidigt har risken funnits att ekonomin inte utvecklas i den takt som skulle kunna vara fallet med en mer expansiv penningpolitik. Detta har nu helt förändrats till en ytterst och extremt expansiv penningpolitik, men som hittills inte helt fått den effekt i realekonomin som förväntats.

Det som hämmat penningpolitiken tidigare är fortsatt högst relevant, tillgångsvärden fortsätter öka markant. Överdrivet och snabbt ökade tillgångspriser är en varningssignal

för obalanser i ekonomin, och bör tas på allvar. Orsakerna till detta är naturligtvis många och komplexa; en del i detta är kraftigt ökade tillgångspriser när det gäller fastigheter, vilket är huvudorsaken till hushållens ökade skuldsättningsgrad. Vad som driver och har drivit tillgångspriserna när det gäller fastighetspriserna bör analyseras noggrant för att förstå om prisnivån är rimlig eller inte. Detta är naturligtvis en komplex fråga med många samverkande faktorer. Möjligen kan ett mått med skuld i förhållande till disponibel inkomst vara otillräckligt, skuldsättningsgraden i ett lågränteläge förvandlas dock till ett väsentligt större problem när räntorna ökar. Det är huvudorsaken till att behovet av att minska hushållens skuldsättningstillväxt har diskuterats länge och har efterfrågats av många. Amorteringskrav och förändring av belåningsgrad är under diskussion, just för att skuldsättningen inte ska fortsätta tillta och för att tillse större marginaler för hushållen.

En annan väg för att begränsa hushållens aptit på krediter är att förändra ränteavdragen. Vilka åtgärder som än diskuteras innebär de alla att de får en åtstramande effekt på ekonomin, då konsumtionsutrymmet för hushållen per definition försämras. Det innebär att avvägning är svår för att dels hämma att obalanser byggs upp, dels för omfattande åtgärder i stället för att förhindra obalanser riskerar utlösa en kris utifrån redan uppbyggda obalanser.

Amorteringskrav innebär att konsumtionsutrymme minskar väsentligt och hämmar således ekonomin samtidigt som det sannolikt försämrar möjligheterna att byta bostad och flytta för att utbilda sig eller för att få arbete. Det förändrar urbaniseringstakten och kan verka hämmande för strukturomvandlingen i samhället och kan påverka ekonomin negativt med anledning av kompetensförsörjningsproblem. Belåningsgradsförändringar hämmar inte enskilda hushålls ekonomi på samma direkta sätt, men innebär att flyttmöjligheterna försämras väsentligt, rörligheten på bostadsmarknaden påverkas direkt. Lägre ränteavdrag har direkta effekter på det ekonomiska utrymmet för hushållen och hämmar ekonomin i stort. Detta kan dock uppvägas med lämpliga finanspolitiska åtgärder, då statskassan påverkas i motsvarande grad.

En generell begränsning alternativt att på lång sikt helt avveckla dessa skulle kunna övervägas. Dock måste alla former av åtgärder som påverkar hushållens ekonomi övervägas nogsamt för att inte skapa obalanser i stället för att motverka dessa.

Utöver riskerna med att genom statsfinanserna rikta stöd för att utjämna hushållens kostnad för kraftigt ökade tillgångsvärden, så finns det också en moralisk aspekt på denna lämplighet. Det finns anledning att fundera över om statsfinanserna ska subventionera 30 procents avdrag på räntekostnader upp till 100 000 i räntekostnader och 21 procent däröver utan begränsning. I en lågräntemiljö likt den vi befinner oss i, innebär tröskelnivån att om två arbetar och har inkomster som motsvarar

avdragsmöjligheterna, att räntor på skuld till 2 procent innebär att lån på 10 miljoner kan delfinansieras till 30 procent med statskassan.

Lämpligheten med staten som delfinansiär på en fastighetsmarknad med kraftigt stigande prisnivåer kan ifrågasättas. Jag anser därför att det finns en rimlighet att se över tröskelvärden för räntesubsidier, vilka nivåer som kan vara lämpliga, om det ska finnas ett absolut tak, och om en generell minskning kan ske och i så fall i vilken takt. Ansatsen bör dock vara att på längre sikt helt fasa ut räntesubsidier. Jag anser att detta bör analyseras för att utröna vilken effekt detta kan få för tillgångsprisnivån, för konsumtionen, för ekonomin i övrigt och för nybyggnation. Att dessutom analysera vilka övriga åtgärder som kan tillämpas för att lindra eventuella negativa effekter genom förändringar via eventuellt frigjort utrymme i statskassan i och med detta. Det finns enligt mig både finansiella stabilitetsskäl och moraliska skäl att arbeta i denna riktning.

Jörgen Andersson (M)